

Ingeniør Jacobsen og Sjørring Maskinfabrik

Jette Thagaard Jacobsen

1990'ernes Thy er et veludviklet og eksportrettet industrisamfund. En af banebryderne i denne udvikling har været Sjørring Maskinfabrik. Jette Thagaard Jacobsen tegner i følgende artikel et portræt af sin far; ingeniør Svend Jacobsen, der i årene fra 1946 til 1974 udviklede den lille maskinhandel, N. P. Guld & Søn, til en moderne maskinfabrik; fra 1949 med Ernst Nielsen som kompagnon.

Det hele begyndte for halvtreds år siden, nærmere betegnet den 1. december 1946, da ingeniør Svend Jacobsen sammen med sin svoger, proprietær Niels Madsen, Skibstedgaard, overtog det næsten opgivne gamle firma N. P. Guld & Søn i Sjørring. Hermed var grunden lagt til den virksomhed, der skulle blive af stor betydning for byen og egnen, nemlig Sjørring Maskinfabrik I/S.

Egentlig begyndte det hele naturligvis den 20. december 1900. Da fødtes Svend Erik Peter Emil August Jacobsen i Taarbæk ved København; men han var ikke mere end seksten dage gammel, da hans mor døde af barselsfeber. Af praktiske grunde blev han derfor opdraget hos sine bedsteforældre, der kort efter købte et husmandssted i Hallenslev ved Høng på Vestsjælland. Her kom han i skolens lille klasse som seksårig. Om sommeren betød det fire, om vinteren to dages skolegang hver uge. Det var dejlige år for en videbegærlig knægt. Han lærte sin bibelhistorie, katekis mus, dansk, regning og danmarkshistorie. Der var også tid til sang ind i mellem, og så lidt "militærgymnastik", når vejret var godt.

Efter konfirmationen blev Svend Jacobsen maskinlærling hos A/S Vilh. Pedersen i Høng. Fabrikken fremstillede værktøjsmaskiner, men lavede også forskellige landbrugsmaskiner. Læretiden faldt under 1. Verdenskrig. Det betød, at der ofte var mangel på elektrisk strøm. Lærlingene måtte så trække maskinerne med håndkraft, - og der var sengetid kl. 10, for da blev lyset slukket.



Ingeniør Svend Jacobsen

Efter udstået læretid arbejdede Svend Jacobsen endnu et år hos Vilh. Pedersen, før han i 1920 blev optaget på Københavns Teknikum (dengang Konstruktørskolen). Her åbnede der sig en helt ny verden for det unge menneske fra landet. Der var stærk politisk uro med arbejdskampe, kongens afskedigelse af ministeriet

Zahle, generalstrejken, landmandsbankens krak, osv. Det var spændende at stå på Christiansborgs slotsplads til opløb, når der forhandlede i Rigsdagen om aftenen.

Det politiske liv interesserede Svend Jacobsen hele livet. Når han senere var i København, benyttede han ofte lejligheden til at overvære forhandlingerne på

Christiansborg. Således oplevede han den 24. marts 1949, at udenrigsminister Gustav Rasmussen forelagde Atlantpagtforlaget, mens Julius Bomholt sad velfriseret og alfaderlig i formandsstolen. Der blev rullet transparenter ned fra tilhørerpladsen og lavet en del uro. Bomholt foreholdt i en værdig og myndig tone urostifterne, hvor udemokratisk de handlede ved at forstyrre det høje Ting. De blev så ført ud af rigsdagsbetjentene. Bagefter talte Svend Jacobsen med en af de ældre betjente og nævnede, at det var de nok ikke vant til. "Næh", sagde betjenten, "det er ikke sket, siden



Svend Jacobsen ved tegnebrættet.

det var Bomholt med kasket og rød klud om halsen, der var urostifter!"

Inden for det rent faglige holdt han sig heller ikke dengang kun til sit eget pensum for maskiningeniører på Teknikum. Han fulgte bl.a. professor Niels Bohrs banebrydende forelæsninger i teoretisk fysik og atomteori; de teorier, der førte til Bohrs Nobelpris i 1922.

Efter to års studium stod Svend Jacobsen i 1922 med

eksamenspapirerne i hånden og kunne smykke sig med titlen ingeniør, M.a.I. (medlem af Ingeniørsammenslutningen) - en titel han senere holdt fast ved som den, han havde arbejdet for og gjort sig fortjent til. Det var ikke hans normale beskedenhed, der gjorde, at han ikke brød sig om at kaldes "direktør". Han mente blot, at det kunne enhver kalde sig.

Nu stod verden åben for ham, nu skulle han til at virke. Men der var slet ikke brug for alle de nyuddannede maskiningeniører i efterkrigens trange tider, så ingeniør Jacobsen tog tilbage til sin gamle læreplads i Høng som maskinarbejder. Her arbejdede han de næste seks år afvekslende med perioder på bl.a. Thrige og De forenede Jernstøberier.

Samtidig havde han tid til at udvide sin horisont på andre felter end det faglige. Det startede med, at han i stedet for Familie Journalen fik fat i Jacob Knudsens "Angst" og "Mod". Herefter var interessen vakt for den slags litteratur; han fortsatte med Holberg og forskellige populærvidenskabelige bøger af filosofisk indhold og sugede til sig, alt hvad han kunne.

Desuden var han i udlandet på rejselegater. Egentlig i første omgang i 1923 for at videreudanne sig på et Teknikum i Tyskland; men det viste sig at være et fupforetagende. En eller anden spekulerede i udenlandsk valuta og havde fundet ud af at indkassere kursuspenge, uden at der var noget studium for hånden. Legatpengene var forsvundet ud i den blå luft. Svend Jacobsen tabte dog ikke modet. Heldigvis havde han endnu penge til at rejse og opleve og eventuelt finde arbejde undervejs. Det sidste viste sig umuligt over længere perioder; men han fik set

store dele af Tjekkoslovakiet, Østrig, Italien og Schweiz, før han igen drog hjem gennem Tyskland.

Sjørring Maskinfabrik I-S

Det meddeles herved, at vi har overtaget den af Firma:
N. P. Nielsen Guld & Søn tidligere drevne
Maskinfabrik i Sjørring.

Vi anbefaler os til alle tidligere Kunder og enhver, som skal have udført Reparationer af eller købt nye Motører og Landbrugsmaskiner af enhver Art, samt Husholdningsmaskiner, Kedler og Beholdere.

Vi er indstillet paa: først og fremmest at yde Dem den bedst mulige Service.

N. MADSEN. **SVEND JACOBSEN,**
Ingeniør, M. af I.

Tlf. Sjørring 10.

Annonce for firmastart.

I 1926 fik Svend Jacobsen et nyt rejselegat. Denne gang gik turen først med båd til Holland, dernæst på cykel gennem Belgien og Frankrig, og hjem gennem Tyskland. Igen søgte han arbejde undervejs; men arbejdsløsheden var stor i Europa, og det blev kun til korte ansættelser bl.a. på bilfabrikker i Frankrig. Europa ømmede sig endnu efter Verdenskrigen. Det var ikke længere almindeligt, at folk af Svend Jacobsens stand og håndværk rejste udenlands. Kun få gik på valsen som i gamle dage; Svend Jacobsen blev derfor også temmelig berømt på hjemegnen og måtte holde adskillige foredrag om sine ture.

Endelig opfordrede en bekendt ham til at søge plads som maskinassistent på Thy Højspændingsværk i Bedsted, hvor han blev ansat den 15. januar 1928 og arbejdede i to år. Ud over at få smag for Thys stemninger traf han også sin senere kone, der var datter af naboerne, skræddermester Mikkil og Kirstine Thagaard.

Men så bød der sig en mulighed for virkelig at bruge det håndværk og studium, ingeniør Jacobsen havde arbejdet for. Han fik arbejde på tegnestuen hos Frichs A/S i Århus - og blev der i 13 år. Her løste han forskellige store opgaver. Først i dieselafladelingen og til slut i kedelafladelingen med arbejder for f.eks. Aarhus Oliefabrik, Bryggeriet Ceres, og Sønderjyllands Højspændingsværk; det sidste sted arbejdede han sammenlagt i ca. 2½ år som montageingeniør.

I 1933 var ingeniør Jacobsen blevet gift med Karen Margrethe Thagaard. De dyrkede ivrigt det store udbud af koncerter, teater, foredrag og politiske møder i Århus. På det tidspunkt var der rigtig gang i kulturdebatten med deltagelse af tidens koryfæer såsom Poul Henningsen, Otto Gelsted, stiftsprovst Skat Hofmeyer, Kaj Munk og mange flere.

Men med en familie, der efterhånden var forøget med fire små piger, søgte Svend Jacobsen igen nye erhvervsmæssige udfordringer. Det førte i 1943 til stillingen som overingeniør hos G. Meier Jæger, et mindre kedelfirma i Århus. Her var han bl.a. med til at lave Karl Krøyers første trykkel såvel som hans første anlæg til kontinuerlig fremstilling af glykose. Svend Jacobsen noterede, at anlægget nærmest så ud, som om det var tegnet af Storm P.; men det virkede. Og han plejede da også at "prale" med, at han var med til at grundlægge SYNOPAL og dermed noget af Thisted's verdensry! - uden anelse om, at han nogle år senere skulle komme til at udføre sit egentlige livsværk i en stationsby syv kilometer fra Thisted.

Det kom sig af, at Svend Jacobsens svoger, Niels Madsen, som ejede Randrup Hovedgård ved Viborg,

havde hørt, at Gulds gamle fabrik i Sjørring var til salg. Niels Madsen, der havde en fortid som bilforhandler, ville gerne flytte til Thy, hvor både han og hans kone, Signe (Sigga) Madsen, var født. Han tilbød Svend Jacobsen kompagniskab, og da denne var blevet "taget" af Thy under sit ophold i Bedsted tidligere, slog han til og glædede sig til igen at kunne færdes i naturen i den helt specielle stemning, under den himmel, han ikke havde kunnet glemme - i plantagerne, klitterne, ved havet og fjorden.

Det er nu halvtreds år siden. Den 1. december 1946 overtog proprietær Niels Madsen, Skibstedgaard, og ingeniør Svend Jacobsen den næsten opgivne maskinfabrik, N. P. Guld & Søn i Sjørring. Ifølge kontrakten forpligtede ingeniør Jacobsen sig til at anvende hele sin arbejdskraft i forretningen, mens Niels Madsen skulle deltage med den del af sin tid, som derudover måtte være nødvendig for forretningens trivsel. Ingeniør Jacobsen skulle forestå den daglige driftsledelse.



Kontor og bolig for Svend Jacobsen og familie i 1947.



Rejsegilde på den "gamle" I fabrik.

Sjørring Maskinfabrik startede med at videreføre Gulds reparation og salg af landbrugsmaskiner samt fabrikation af stempelpumper. Der var ialt 12 mand på værkstedet og en halvdags kontorist. Men kunderne var forsvundet fra den hensygnende forretning, og leverandørerne var tilbageholdende. Det var sælgers marked i den vanskelige tid efter 2. Verdenskrig. Sporene skræmte. Man havde nok at gøre med at forsyne sine faste kunder med reservedele og råmaterialer.

Det var i det hele taget magre år for alle. Der var ikke mange likvide midler blandt folk, men der var heller ikke mange varer på markedet - meget kunne kun fås ved aflevering af rationeringskort. Man skulle først til at genopbygge, hvad der var blevet forsømt under krigen. Desuden blev Danmark hårdt ramt af kulstrejken i USA. Ligesom efter 1. Verdenskrig blev det nødvendigt at rationere elektriciteten. Der var ikke lys i butikkerne, og

det kunne være deprimerende, når byerne stod uden gadebelysning i de mørke vinteraftener. For at spare på strømmen måtte man f.eks. i København sløjfe flere af sporvognenes stoppesteder. 1. januar 1947 var det en overgang nødvendigt at holde skolerne i Thisted lukket. Resten af kommunens brændselslager blev fordelt til de private hjem, der trængte mest. Der var kun uharpede brunkul til rådighed, og de kunne ikke bruges i kakkelovne. Oven i al den elendighed var det en af de værste isvintre i mands minde. Isen havde standset al sejlads på fjorden.

Heldigvis havde Sjørring Maskinfabrik sit eget lille elektricitetsværk, og da det kneb med afsætningen af landbrugsmaskiner, var det i første omgang egenproduktionen, der skulle skabe et eventuelt overskud. Gennem sine gode, personlige kontakter fra tiden i Århus lykkedes det for ingeniør Jacobsen at skaffe både lønarbejde, materialer og den fornødne kredit. Det hindrede ikke, at der i de første mange år adskillige gange opstod kriser; men på basis af ingeniør Jacobsens ingeniørmæssige kunnen lykkedes det at ride stormene af. Ikke mindst fordi Svend Jacobsen allerede tidligt i 1947 fik udbygget sin forbindelse til F. L. Smidth & Co. A/S, der var interesseret i underleverance af kvalitetsarbejde. I begyndelsen drejede det sig om almindeligt pladearbejde; men senere kom ordrene på mere avanceret udstyr til cementproduktion. F. L. Smidth skulle blive fabrikkens første og mest stabile kunde, en uundværlig og vigtig grundsten i produktionen og i det hele taget i fabrikkens eksistens. Siden den første kontrakt blev underskrevet i 1947, har Sjørring Maskinfabrik aldrig været uden ordrer fra F. L. Smidth.



Færdigt arbejde til F. L. Smidth & Co.

Men det krævede sin mand at tage kampen op med de firmaer, der alle sloges om arbejde og kunder. Svend Jacobsen foretog mange salgsrejser rundt i landet til andre, større fabrikker, hvor han demonstrerede, hvad Sjørring Maskinfabrik kunne præstere af lønarbejde. Og det blev til lange, sene aften- og nattetimer ved tegnebordet. Familien fik også på anden vis at mærke, at ingeniør Jacobsen var blevet selvstændig. Han havde ikke længere faste arbejdstider. Der var tit landmænd, som havde brug for assistance efter lukketid. Kunderne skulle plejes, og når der var besøg på kontoret af ingeniører fra F. L. Smidth, Jernkontoret osv., var det Karen Margrethe Jacobsen der stod for serveringen. De største af pigerne tog deres tårn med rengøring af kontor og med pasning af benzinpumpen foran huset.

Omsætningen kom langsomt i gang. Generelt kneb det betydeligt med afsætningen af landbrugsmaskiner. Så meget, at maskinhandler Ernst Nielsen fra Hundborg i

1949 blev optaget som kompagnon for samme beløb, som de to andre interessenter havde skudt ind, nemlig 35.000 kr. Det var så meningen, at han skulle virke som Niels Madsens medhjælper. Men afsætningen var stadig meget træg. Landbruget var tilbageholdende med nyanskaffelser, og blev der endelig solgt nyt, var det som regel nødvendigt at tage gamle, mere eller mindre defekte maskiner i bytte. De udslidte maskiner hobede sig op, mens ordrebogen forblev mager. Senere tog egenfabrikationen af landbrugsmaskiner dog fart, inklusive den af Svend Jacobsen tegnede gødningsspreder "Teutonia", der kom på markedet i 1951. I 1957 trak Niels Madsen sig ud af interessentskabet.



Teutonia-klistermærket.

Lidt efter lidt rykkede fremstilling og forhandling af landbrugsmaskiner i baggrunden for et fast samarbejde som underleverandør for bl.a. Taarup, Volvo og især F. L. Smidth. Cementkoncernen vurderede Svend Jacobsens evner som konstruktør meget højt og placerede efterhånden store ordrer hos Sjørring Maskinfabrik, der ekspanderede og blev en

stadig mere betydende faktor for Sjørring by og omegn.

I 1974 kunne ingeniør Svend Jacobsen efter nøjagtig 27 år og 11 måneder med god samvittighed holde "fyraften" og overlade sit livsværk til efterfølgerne i bevidstheden om velgjort arbejde. Medarbejderstaben var nu på 120 mand, hvoraf de 15 var ingeniører og funktionærer, mens resten var værkstedsarbejdere. Og selv om han altså trak sig ud af interessentskabet, beholdt han dog sin nøgle til virksomheden. Så kunne han komme og gå og hjælpe til i den udstrækning, han fandt det påkrævet og interessant uden at skulle binde sig til flere pligter.



Sjørring-Thorsted sogneråd 1955, bordet rundt fra venstre: Engelbrecht Christensen, Anton Andersen, Holger Visby, Johannes Larsen, Henry Brix Nielsen, Svend Jacobsen, Johannes Skaarup, Thomas Overgaard.

Svend Jacobsen fik ikke lov at nyde sit otium i mange år. Den 30. september 1979 holdt hans hjerte op med at slå. I nekrologerne skortede det ikke på store ord i omtalen af hans fortjenester. Han tilhørte den kreds af erhvervsfolk, der bragte dansk industri på fode efter 2. Verdenskrig, idet han forvandlede en underskudsforretning til en solid virksomhed, som senere kriser ikke kunne røre. På baggrund af hans indsats fremstod en virksomhed, der også på baggrund af en stab af gode medarbejdere eksisterer i bedste velgående den dag i dag, naturligvis til glæde for efterfølgerne, men også for hele byen og egnen.

For Sjørring-Thorsted kommune var det af ikke så ringe betydning at have et sundt foretagende af Sjørring Maskinfabriks karakter.

I Svend Jacobsen havde det lokale samfund et værdifuldt menneske, der tænkte mere på sine medmennesker end sig selv, en god ven, der var respekteret for det, han stod for. Han så alt i et videre perspektiv uden at ville sættes i bås; han havde sin egen holdning og sine standpunkter. Han var en human og moderne tænkende industrimand, der var interesseret i alle samfundsanliggender, og med sin utrættelige arbejdskraft og forhandlingsevne blev han trukket med i mange aktiviteter. I tidens løb havde han adskillige tillidshverv, f.eks. som formand for Arbejdsgiverforeningen for Thisted og Thy og for Sjørring-Thorsted Menighedsråd, og som medlem af sognerådet og af Arbejdsteknisk Skoles repræsentantskab i Thisted Amt.

Men den største anerkendelse høstede Svend Jacobsen dog ved sin 70 års fødselsdag, da Niels Søndergaard fra Sjørring Vold sagde: ". . . han kom jo alligevel som nok så meget, som vi andre. Men det kunne vi ikke mærke på Jacobsen..., tænk, at sådan en sjællænder; en

københavnner; kan komme her til Sjørring og blive lige som vi andre almindelige thyboer; for det er han bleven nu. Han er ægte, vaskeægte thybo".

Den accept, og følelsen af at blive antaget som en thybo - som Svend Jacobsen også havde følt på værkstedet, hvor nogle af svendene holdt ud lige så længe som han selv - var han dybt taknemmelig for. Det er ikke enhver forundt at blive sat så højt. Så betød det trods alt ikke nær så meget, at biskop Erik Jensen, Aalborg, havde omtalt Svend Jacobsen som "den gode ånd" i Sjørring.

KILDER:

Svend Jacobsens privatarkiv
Kassettebånd med taler den 20.12.70
Thisted Amtsavis nov. 46 - jan. 47
Thisted Amts Tidende nov. 46 - jan. 47
Thisted Dagblad 19.12.70, 9.11.74, 19-20.12.75, 1.10.79, 4.10.79
Thisted Social De mokrat 23.1.47
Jyllands-Posten 2.10.79

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1996, side 125-132).